

ТЕМА

Яким буде початок нового навчального року?

Залишився місяць до традиційного початку нового навчального року. Уже сьогодні зрозуміло, що урочистої лінійки, квітів і святкових кульок, музики, виступів — з мікрофоном і без — цього року на буде.

П'ять місяців карантину уже навчили і школи, і вищі навчальні заклади якось давати раду обставинам, в яких опинилися. Дистанційне навчання, при всіх своїх плюсах і мінусах, особливо на початках, стало паличкою — виручалочкою для системи освіти, дало змогу завершити 2019 — 2020 навчальний рік, виставити оцінки, перевести учнів і студентів в наступні класи і на наступні курси. Однак, при цьому більшість учителів все-таки сподівалися на те, що до вересня ситуація вгамується, школярі сядуть за парти, і настане перша чверть, під час якої буде посилено повторено (вивчено) те, що недовчили останньої чверті попереднього навчального періоду.

Але зараз і на це сподіватися важко. Яким же буде початок нового навчального року? І весь рік? Над цим задумуються, прикидають варіанти й можливості всі — від педагогів до батьків. Природно, в роздумах про це перебувають й два міністерства — МОН і МОЗ.

Т.в.о. міністра освіти і науки Сергій Шкарлет, зустрічаючись в Чернігівській області з керівництвом обласної адміністрації, очільниками закладів освіти усіх рівнів, розповів, що міністерство разом з МОЗ відстежують епідеміологічну ситуацію в кожному регіоні та розробляють можливі сценарії. Своє слово сказав і уряд, поділивши Україну «на різні кольори», залежно від епідеміологічної ситуації.

Тобто, що буде через місяць, ми напевно не знаємо. Але розробляються сценарії, рішення щодо яких будуть ухвалювати регіональні комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій, залежно від епідеміологічної ситуації в регіоні. За першим сценарієм — відвідування закладів освіти буде дозволено у звичайному режимі. За другим — освітній процес продовжиться дистанційно. І найбільш імовірний — змішаний сценарій, коли освітній процес відбуватиметься як дистанційно, так і в закладах освіти з дотриманням усіх необхідних правил.

Висновок? Дотримуйтесь карантину. Що ще залишається?

СЬОГОДНІ В НОМЕРІ:

3 стор. Платонівська модель держави: повчальні уроки історії

4 стор. Вклад українців в освоєння Антарктиди вписано золотими літерами

Переміщений університет

Їх 18 — державні та один приватний заклад вищої освіти Донецької, Луганської областей і Криму, що виїхали з півострова та непідконтрольних територій. Наша кореспондентка побувала у Східноукраїнському національному університеті імені Володимира Даля

Університет мешкає в Сєвєродонецьку

З початком анексії Криму та війни на сході України з'явилося не знане досі поняття — переміщений виш. Пару років тому мені довелося поспілкуватися з проректором Донецького національного технічного університету, що переїхав до Покровська, доктором технічних наук, лауреатом Державної премії України в галузі науки і техніки Євгеном Башковим про «переміщене» життя Донецької політехніки, якій 2021 року виповниться сто років. Йому було, звичайно, прикро від того, що при переїзді довелося залишити всю експериментально-лабораторну базу, бібліотеку, архів, обладнання, і починати все заново. Але завдяки цьому вперед пішли інформаційні технології, за підтримки німецьких університетів ДонТУ отримав нове надсучасне обладнання. «І головне, — сказав професор Башков, — ми здобули впевненість, що університет розвиватиметься, у нього є перспектива. Там, звідки ми приїхали, цієї перспективи не було».

Те саме могли б сказати про себе і свій виш викладачі переміщеного з Луганська у Сєвєродонецьк Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля проректор з науково-педагогічної роботи Андрій Жидков, директор Навчально-наукового інституту економіки та управління Руслан Галгаш та декан факультету інформаційних технологій та електроніки Сергій Митрохін.

У відеоролику про життя після «переміщення», знятому за підтримки ПРООН, Андрій Жидков розповів, що з усього, що було в Луганську, йому вдалося прихопити тільки печатку приймальної комісії, ноутбук та деякі документи. А перше робоче місце його: стіл, стілець, термос і ноутбук, діагоналю 10 дюймів. Зате зараз

кожний факультет має і приміщення, і все необхідне для навчального процесу.

«2014 рік нас дуже згуртував і змінив, — пригадує Сергій Митрохін. — Ми усвідомили: все, що відбувається, залежить тільки від нас. Якщо хочемо, аби щось змінювалося, ми це робимо і змінюємося самі. Не знаходимо в собі сили? Тоді не треба ні на кого кивати».

«Люди по-різному сприймають зміни, які відбуваються в їхньому житті. Деякі, скільки б років не минуло, відчують себе тимчасовими», — розмірковує Андрій Жидков. — Прокидаються зранку, і тільки одна думка в голові: коли я повернуся додому? А інші сприймають ситуацію інакше: ми живемо тут і зараз, і робимо наш дім кращим».

Виш вступив у нове століття

Нинішній рік для університету імені Даля особливий: вишу виповнилося 100 років! Це один із найстаріших закладів вищої технічної освіти в Україні. Було багато привітань, оцінок роботи. Зокрема, голова Комітету Верховної Ради з питань освіти, науки та інновацій Сергій Бабак нагадав, що ще з 2001 року цей виш постійно здобуває призові місця на найпрестижнішій освітянській виставці «Сучасна освіта в Україні». І навіть у складні роки, в умовах бойових дій на сході України, коли головним було — зберегти університет, педагогічний та студентський колектив не відступив від традицій.

Закінчення на 2 стор. ►

ОФІЦІЙНО

Відеороз'яснення для абітурієнтів

В які терміни відбуватимуться ті чи інші етапи вступу, які коефіцієнти діятимуть, як створити електронний кабінет тощо — на ці та інші запитання напередодні основного етапу вступної кампанії експерти МОН відповідатимуть у серії відеороз'яснень з найбільш поширених питань, які турбують майбутніх студентів та їхніх батьків. Перший ролик — про вступні іспити та творчі конкурси — уже доступний на сайті МОН у

розділі «Вступна кампанія 2020» та на офіційному YouTube-каналі міністерства. Про це повідомляє пресслужба МОН.

Оскільки, не пізніше, ніж 24 липня, у вишах має розпочатись реєстрація на вступні іспити та творчі конкурси, експерти МОН розповідають, хто, як і коли має складати вступні іспити чи брати участь у творчих конкурсах. Для вступників на бюджет творчі конкурси та вступні іспити проводитимуться

в кілька потоків. Це зроблено, аби вступники мали можливість встигнути до різних вишів у разі збігу дат проведення випробувань.

Загалом вступні іспити та творчі конкурси відбуватимуться для вступників на місця державного замовлення — з 1 до 12 серпня, на контракт — з 1 до 22 серпня.

Відеороз'яснення супроводжуватимуться відповідними інфографіками. База відеороз'яснень та інфографік буде поповнюватись новими матеріалами до 1 серпня — початку основного етапу вступної кампанії 2020 року.

НАУКА У ВИШАХ

Атестація стартує

Державна атестація наукової діяльності вишів, які підпорядковані МОН, цього року таки відбудеться — на сайті міністерства оприлюднено інформацію про те, що документи від університетів прийматимуть із серпня. Порядок та методика атестації залишаться без змін, тому ЗВО зможуть подати свої інформаційні матеріали за попередні роки.

«У 2018—2019 роках була створена система державної атестації наукової діяльності університетів, — прокоментувала рішення генеральний директор директорату науки та інновацій МОН Юлія Безверщенко. — Перша така атестація мала відбутися наприкінці минулого року. Однак за рішенням МОН, яке підтримала Нацрада з розвитку науки і технологій, атестація була призупинена через необхідність донабору експертів, зокрема іноземних. Це вже зроблено. Також — через відтермінування атестації — виникла необхідність, щоб виші подавали матеріали за 2015–2019 роки. Паралельно йшла дискусія про те, чи потрібно вносити зміни в порядок та методику атестації. Ми провели докладний аналіз та ґрунтовні консультації зі стейкхолдерами. Прийнято рішення запустити атестацію за чинною нормативною базою. На жаль, це передбачає додаткову роботу для університетів, адже їм треба буде дооформити відомості за один рік. З іншого боку, це дозволить завершити атестацію цього року. Ті наукові напрями, які буде віднесено до кваліфікаційних груп А або Б, матимуть право отримати базове фінансування, а досвід першої хвилі атестації стане фундаментом для її вдосконалення».

Порядок проведення державної атестації вишів щодо проведення ними наукової (науково-технічної) діяльності було затверджено постановою уряду від 22 серпня 2018 року (№ 652), а Методику оцінювання та Положення про експертні групи — наказом МОН від 12 березня 2019 року (№ 338).

У департаменті проаналізували раніше подані на атестацію матеріали, і з'ясувалося, що, за словами Юлії Безверщенко, «деякі заклади подавали некоректні дані, які могли б призвести до суттєвого викривлення результатів». Тому нині буде поставлено низку запобіжників. Зокрема, частину даних доведеться підтверджувати відповідними довідками. Інформація вишів обов'язково перевірятиметься, як на етапі експертизи, так і за затвердження результатів. Подання неправдивих відомостей стане підставою для визнання того, що виш не пройшов державну атестацію за певним науковим напрямом.

Точніше про нові вимоги буде роз'яснено в листі, який надішлють до вищих навчальних закладів. Крім того, перед стартом атестації для її учасників та експертів буде проведено вебінари.

▼ *Закінчення. Початок на 1 стор.*

Загалом, більш як половина донецьких та луганських університетів розташувалася у своєму ж регіоні, третина — переїхала до Вінниці, Києва, Харкова, Кривого Рогу та інших міст. Сьогодні вони продовжують освітній процес, розвивають матеріально-технічну базу, розв'язують соціальні та побутові проблеми, запроваджують інноваційні форми та методи роботи. Керівники переміщених закладів вищої освіти об'єднані в Раді ректорів.

У березні нинішнього року на черговому засіданні у МОН новим очільником Ради ректорів переміщених вишів обрали ректора Східноукраїнського університету імені Володимира Даля Ольгу Поркуян. Це теж висока оцінка роботи університету і, звичайно, його керівника. Одне з важливих питань, що обговорювались на засіданні — про необхідність створення громадської організації, яка б активно допомагала у розвитку переміщених вишів.

Громадянські ініціативи

Колишні луганці створили громадську організацію: «Фундація-простір», який об'єднує місцевих і переміщених викладачів, студентів і випускників. «Активістів, які заявляють, що хочуть щось зробити, — багато, — каже Андрій. — Таких, хто вміє створювати реальні проекти — значно менше. А тих, хто доводить їх до завершення — ще менше».

Перший проект, на який отримали гроші у Фундації, — «Квітуча громада». У парку створили оазу для зустрічей: вкопали лавочки навколо клумби, виклали плиткою проходи. Назвали символічно: «Примирення». «Ми вирішили, що здружуватися найкраще, копаючи ями», — жартує Андрій. Наступний проект — «Відкрита аудиторія» — локація в природі для більших колективних зібрань. Трохи грошей не вистачило на меблі, але все попереду. А далі — провели велодень, і парковку для велосипедів зробили, і навіть пам'ятник велосипеду поставили — спасибі северодонецькому художнику Олександру Мойсеєнку. А перед входом у лабораторний корпус ще і пандус поставили, щоб усім, кому важко підніматися сходами, було легше туди потрапити.

Руслан ГАЛГАШ та луганський бабак

У переліку пунктів співпраці — насамперед з міжнародними організаціями, з якими вже започаткувалися тісні контакти — участь у програмі створення робочих місць для внутрішньо переміщених осіб, що реалізується за фінансової підтримки Програми розвитку ООН в Україні

та Уряду Японії. Разом з ЄС було профінансовано ремонт навчальних будівель і гуртожитків, придбання обладнання, меблів, комп'ютерів, оснащення Центру дистанційного навчання.

Наступними кроками було відкриття Ресурсного центру зі сталого розвитку, проведення круглого столу з проблем сталого розвитку регіону, обговорення питань взаємодії представників академічних установ — бізнесу — влади — міжнародних організацій. А також — лекції, тренінги, конференції. Зокрема, міжнародна конференція «Стратегії сталого розвитку: на шляху до сильнішої громади» за участі фахівців ПРООН, представників наукової спільноти, ділових кіл, органів влади, громадських організацій.

У переліку — семінари про енергетику та охорону навколишнього середовища за участі сільських шкіл, гендерні форуми, запуск першого регіонального хакатону з розробки соціально-корисних програм, втілення проекту «Рух без обмежень», що ставить за мету створення безбар'єрного середовища для людей з інвалідністю.

«Переміщені» студенти

Східноукраїнський вважається нині найбільшим університетом на сході України. Тут навчається 6000 студентів, і допомагають їм здобувати знання 600 викладачів та співробітників. Але виш цей, хоч і переміщений, не чужий для Северодонецька, адже в місті й раніше розміщувався його структурний підрозділ — Северодонецький технологічний інститут. Тепер возз'єдналися. Навчання відбувається на двох локаціях: у старому лабораторному корпусі біля озера і в центрі, у приміщенні, де міститься й обласна влада.

До тисяч студентів СХУ навчального року, що закінчився, приєдналася й сотня першокурсників з невідконтрольних територій. Вони вступали переважно через освітній центр Донбас — Україна. Держава дозволяє вступати таким випускникам до українських вишів без документів і без здавання ЗНО. Пізніше вони здали іспити чи заліки з української мови та історії України, адже їм потрібний час на вивчен-

Андрій ЖИДКОВ — про новий медіацентр

ватися в шкільній програмі. Але їх небагато, адже сім'ї, в яких діти дистанційно навчаються в Україні, живуть під постійною загрозою страху.

Загалом 2019–2020 навчального року через освітній центр «Донбас — Україна» у вітчизняні виші вступили понад 1600 випускників з невідконтрольних територій. І практично 99% з них, за минулорічною статистикою, навчалися потім саме у переміщених вишах. Та ще понад 400 студентів минулого навчального року вступили з анексованого Криму.

GreenLab у Северодонецьку

...На верхніх поверхах головного адмінприміщення області нуртує студентське життя. Спудів та професуру зустрічає сам Володимир Даль, своєю «картонною» персоною. Ще вище — просторе приміщення діалогової платформи-мультимедіа «GreenLab», що була створена за підтримки ПРООН. Директор Навчально-наукового інституту економіки та голова ГО «Фундація «Простір» Руслан Галгаш, розповідає, як виникла ідея діалогової платформи, як реалізовувалася. «Ми розуміли, що нам потрібен такий простір, — каже він, — я доводив це на кожному підходящому зібранні. Ми разів з десять подавали проект, з кожним разом чіткіше вимальовувалася концепція. І зрештою, нас підтримали в ПРООН. Ми одержали «GreenLab» — як мультифункціональну аудиторію, що розділена на декілька зон та призначена для проведення зустрічей, «круглих столів», дебатів та інших заходів. А чого це «Green», тобто зелений? Ми підтверджуємо свою прихильність до «зелених» технологій, до цілей сталого розвитку ООН, де теж ця позиція підтримується».

Програма почалася з малого: активісти виступили проти використання пластикового посуду і зайвого витрачання паперу на різні роздрядки. І справді, на адміністративних заходах після акції почали обходитись без пластикових пляшок, стаканчиків. А що стосується відмови від паперу, ратували за використання електронних носіїв. З екологічних проблем — пропагували сортування сміття, проводили інші акції.

Але головна ідея проекту, кажуть учасники, полягала у згуртуванні громади, підвищенні активності молоді, запровадженні діалогу між представниками громадськості, бізнесу, влади, міжнародних організацій, наукових та освітніх установ. Створенні, так би мовити, Академії діалогу та порозуміння.

Так виникла ідея поїхати Лу-

ганською областю вздовж лінії розмежування. Зустрічалися в громадах, у містах і селах, а потім зробили підсумкову зустріч в університеті. Студенти, які брали участь у таких заходах, швидко ставали лідерами в своєму середовищі, самі пропонували й реалізовували проекти.

«Ми вважали і вважаємо, що університет — не тільки «кузня кадрів», а й джерело інновацій й ініціативи, — каже Руслан Галгаш. — Сьогодні завантаження «GreenLab» дуже інтенсивне. Тут проводять і зустрічі, і лекції, і дискусії».

А ще в універі з'явився свій «Медіацентр студентських ініціатив». «Це перший проект, який я написав ще в 2015 році, — пригадує Руслан. Ми подавали його в різні організації. А підтримало його посольство США». Нині тут чудова студія з новенькою апаратурою, від якої не відмовилися б і на професійних телеканалах.

Бабак луганський та інші символи

«Уміння вести діалог — важлива частина компетентностей, які ми має володіти людина з вищою освітою, — продовжує Руслан. — Ми, викладачі, також постійно навчаємося. За програмою розвитку ООН — медіації, умінню працювати в середовищі конфлікту. Пройшли базовий курс. Дехто вже став справжнім профі: нашого колегу Сергія Митрохіна тепер важко спіямати в універі, він амбасадор миру, затребуваний коуч, їздить по всій Україні. У молоді теж є гарні перспективи для навчання. І ми сподіваємося, що вони розвиватимуть Луганську область, а не шукатимуть долі в далеких краях».

Активісти університету взяли активну участь у проекті, пов'язаному з ребрендингом Луганщини. Ідея пішла від ПРООН, її підтримала обласна адміністрація. Проект ставив за мету визначити головні символи краю. Для цього проводили соціологічні опитування, здійснювали контент-аналіз, задіявали фокус-групи. Одним з перших символів, визнаний переважно більшістю опитаних — став степовий бабак. А ще — кінь (Луганщина — відомий центр конярства) та лисиця.

«Ми провели дитячий конкурс, — каже Руслан. — який назвали: «Бабак луганський — миролюбний, працьовитий». Діти, які брали участь у конкурсі, показали неабияку креативність. Ми побачили бабака — гірника, бабака — захисника... Діти малюють, виходячи з того, що бачать і що переживають. І у що вірять».

Лариса ОСТРОЛУЦЬКА

Платонівська модель держави: повчальні уроки історії

В історії світової культури Платон — як знакова інтелектуальна постать, філософ, вчений, письменник — належить всій людській цивілізації. Народився він (справжнє ім'я Аристокл) 427—347 р. до н.е. — в перші роки Пелопонеської війни. По лінії батька його рід походив від афінського царя Кодра, по матері — від родичів царя Солона. Своє прізвище Платон отримав від одного з учителів гімнастики за струнку поставу. Водночас «Платон» — означає «широкоплечий» або ж «широколобий». У ранній молодості він захоплювався поезією, музикою та живописом, брав участь в Істмійських та Піфійських іграх, нагороджувався лавровими вінками. Філософію Платон навчався у Кратила, але як оригінальний мислитель сформувався під впливом ідей Сократа. Як пишуть давні автори, після смерті Сократа (399 р. до н.е.) Платон покинув Афіни і майже два десятиліття подорожував містами Африки, Південної Італії та Сицилії, ведучи полеміку з актуальних філософських та політичних питань з піфагорійцями. У середині 80-х р.р. IV ст. до н.е. потрапив на Сицилію у рабство, звідки був викуплений Архітом.

Після невдалого досвіду практичної політики Платон (близько 388 року) повернувся на батьківщину і створив на околиці Афін філософську школу — академію. Лише двічі, в 366 та 361 р.р до н.е., він залишав Афіни, більше зосереджуючи сили на філософських і наукових заняттях в Академії. Математика в Академії була не тільки науковою пропедевтикою, але і важливим предметом наукових досліджень. Платон навіть зробив на воротах своєї школи надпис, що доступ до неї відкритий лише тим, хто знає геометрію. До останніх днів свого життя філософ залишався активним і бадьорим. Покинув цей світ у 347 р. до н.е. під час одного з весільних банкетів.

Спадщина філософа, що збереглася до наших днів, налічує 35 діалогів-трактатів. 24 з них вважаються автентичними, 11 — сумнівними. Чільне місце серед них займають «Держава», «Законо», «Політик», «Республіка».

Саме з опублікування «Держави» бере початок такий важливий у світовій гуманітарній думці напрям як політична філософія. Політико-правова проблематика стала об'єктом дослідження Платона і в інших його працях, зокрема таких, як: «Апологія Сократа», «Критій», «Протагор» та ін.

Актуальним питанням давньогрецького суспільства присвячені дві найбільш ґрунтовні праці Платона: трактат «Держава» та «Законо». У «Державі» вчення про суспільство та його ідеальний політичний устрій розроблено у тісному взаємозв'язку з основоположним вченням платонівського ідеалізму — теорією «ідей».

На глибоке переконання давньогрецького мислителя, одним із основних завдань держави має бути неухильне здійснення нею ідеалу справедливості не тільки в особистому, але й суспільному житті громадян. Він, зокрема, вважав, що держава має протидіяти будь-яким засобам проникнення в її життя як багатства, так і бідності. Ці явища є однаково небезпечними.

Одна з основних ідей політичної концепції Платона про державний устрій полягає в тому, що держава є не що інше як людський організм, хоча й більш складний. Платон підкреслює, що кінцевою метою держави має бути добро, яке потрібно розглядати, як загальну гармонію її елементів. Держава складається з тих самих частин, що й людський організм. Він виокремлює три складові людської душі: 1)розумна складова; 2)нерозумна і збуджена, яка є близьким другом різно-

го роду задовольнень і насолод; 3)лютий дух і гнів. Платон застерігає, що лише в тому випадку можна бути справедливим і виконувати суспільно необхідні функції, коли кожна з трьох складових душі відповідає своєму призначенню. Він переконаний в тому, що правителями мають бути філософи, тобто, люди, які досягли вищого рівня діалектичного розвитку розуму. Натомість волі, як джерелу мужності відповідає інший стан, представлений охоронцями і воїнами, що мають відігравати в державі ту саму роль, яку сила волі відіграє в житті кожної людини. Третій стан в державі уособлюють представники нижчого рівня доброчесності і розважливості — купці та ремісники, обов'язок яких полягає у забезпеченні прожиткового рівня громадян держави.

На його думку, кожна велика держава об'єднує в собі шонайменше дві держави: «одна — злидарів, а друга — багатіїв». Ці дві держави є джерелом суспільно-політичної конфронтації і напруги в суспільстві, причиною перманентних змін форм державного правління від автократії до демократії. Практична реалізація моделі негативного типу держави можлива в наступних формах державного устрою: 1)тимократія — влада честюлюбців; 2)олігархія — панування небагатіях над більшістю; 3)демократія — влада і правління народу, більшості; 4)тиранія — влада в суспільстві одного над всіма. Кожна з цих форм є послідовним погіршенням або ж спотворенням форми ідеальної держави. Замість єдності і консолідації громадян в них панують розбрат, чвари, замість справедливого розподілу обов'язків — насильство і примус, замість прагнення урядовців до втілення найвищої мети суспільного розвитку — намагання захопити владу шляхом використання аморальних засобів і заради низьких цілей, замість нехтування власними матеріальними інтересами — жадібність.

Глибоко розуміючи історичні витоки та політичну природу афінської демократії, її вплив на державний устрій Стародавньої

Греції, Платон, разом з тим, досить негативно ставиться до родовладдя, а демократію вважає однією з найгірших форм правління, ототожнюючи її з охлократією.

Загалом для людей, які живуть в умовах негативного державного ладу, характерним є хибний вибір цінностей. Наприклад, при тимократичному устрої це проявляється у нестримній пристрасті до військових успіхів; при олігархічній формі влади — до багатства; при демократичному управлінні — до безмежної свободи. Саме це, за Платоном, призводить до знищення самого державного устрою. Таким чином, кожна негативна форма держави гине через внутрішні суперечності суспільного розвитку, через порушення та зловживання основними принципами функціонування державного організму.

Проте найгіршою формою відхилення від ідеального державного ладу Платон визнає тиранію. Вона є завершальною формою, кінцевою стадією падіння, деградації «сп'янілої від свободи демократії». Платон акцентує увагу на тому, що «тиран домагається влади саме як висуванець народу». Тому, на його думку, цілком природно, що тиранія не виникає з жодного іншого державного устрою, крім демократії, тобто з «безмежної волі найбільшої і найдикішої неволі».

Головною ж причиною занепаду держави філософ вважає «корозію людської моралі». Недосконалим формам держави Платон протиставляє ідеальну державу — справедливе правління обраних мудреців-філософів. Так, у праці «Республіка» Платон вказує на п'ять форм державного управління: 1)ідеальна держава; 2)олігархія; 3)тимократія; 4)демократія, тобто керівництво натовпу; 5)тиранія, при якій влада потрапляє у руки можновладця, що має низькі чуттєві інстинкти. Всі ці форми державного управління пов'язані між собою, кожна з них може самостійно еволюціонувати до більш низької.

Дещо іншу модифіковану класифікацію викладено у праці

«Політик». В ній мислитель визначив такі форми державного устрою, як: 1)монархія — влада кращого, як втілення розуму; 2)аристократія; 3)демократія — правління народу, підпорядковане законам; 4)охлократія — демократія, яка не підпорядкована законам; 5)олігархія; 6)тиранія.

На думку Платона, недолік тієї чи іншої форми державного управління залежить не стільки від кількості урядовців, скільки від духу управління.

Стереотипні критерії сучасності недоцільно екстраполювати на осмислення ідейно-політичної спадщини Платона. Якщо, наприклад, в центрі сучасних конструкцій перебуває індивід та його свобода, а все, що обмежує його життєдіяльність, вважається тоталітаризмом, то для Платона головним є держава в її ідеальному варіанті. Ідеальну державу Платон розуміє як суспільну організацію, в якій панує суспільна справедливість. В такому випадку проблема державного устрою з політичної стає етичною проблемою, проблемою доброчесності і закону.

Повчальні уроки Платона мають сприйматись українською політичною елітою як методологічний і світоглядний взірць щодо вироблення і практичної реалізації тієї оптимальної моделі держави, на яку так очікує народ України. Адже будь-яка держава є певним політичним об'єднанням, яке утворюється для достойного життя всіх громадян, а не лише окремих її представників. А справедлива політика — це не брудні технології й маніпуляції суспільною свідомістю, а наполеглива коректна боротьба за втілення цивілізаційних ідеалів і цінностей, віра в інтелектуальний та морально-етичний потенціал людини, в потужну і незворотну силу європейських традицій політичної культури.

Анатолій ПАВКО,
доктор історичних наук,
професор, лауреат премії
ім. М.С.Грушевського
НАН України, Заслужений
працівник культури України,
відмінник освіти України

COVID-19

Статистика по Україні демонструє нейтральну тенденцію

В країні оголошено продовження карантину до 31 серпня. Останніми днями добова кількість інфікованих знову перевищує 800 осіб. Що буде далі?

Робоча група з математичного моделювання проблем, пов'язаних з епідемією коронавірусу SARS-CoV-2 в Україні (базова установа — Інститут проблем математичних машин і систем НАН України) щотижня готує черговий прогноз розвитку епідемії COVID-19 в Україні.

Ця група учених та спеціалістів-практиків, створена рішенням президії НАН України, працює з початку квітня (газета «Світ» уже двічі розповідала про її роботу — №13—14 та № 15—16). Йдеться про математичне моделювання розвитку епідемії COVID-19, на основі статистичних даних про динаміку в Україні та країнах Європи.

Які підсумки маємо тепер?

Середня за тиждень кількість

нових інфікованих на 17.07.2020 становила 745 на день, середня кількість смертельних випадків — 16 на день (на 3 випадки менше, ніж за попередній тиждень). Серед позитивів можемо назвати те, що частка летальних хворих згідно зі статистичними даними має стійку тенденцію до зниження і на цей момент становить близько 1%.

За словами керівника робочої групи, віце-президента НАН України академіка Анатолія Загороднього, серед причин може бути зростання ефективності виявлення хворих, зростання ефективності їх лікування або інші чинники.

За розрахунками — в цілому по Україні у найближчі дні кількість нових інфекцій за день буде коливатися в межах 518—1050 при середньому значенні 763. Кількість нових летальних випадків становитиме 13—17 за

день при середньому значенні 15. Кількість ПЛР-тестів на кожне нове виявлення тримається на постійному рівні — близько 15 на одне нове виявлення.

Ситуація в регіонах складається по-різному. Тому додатково розглянуто два сценарії для кожної області: з поступовим збільшенням рівня контактності

на 25% і зменшенням на 25%. Для обчислення прогнозу використовували оцінку середнього за тиждень значення репродуктивного числа для кожного регіону. У підсумку: стійку тенденцію до зростання кількості нових випадків демонструють Вінницька, Івано-Франківська, Одеська, Харківська області та столиця.

Під час пресконференції про COVID-19

Аналізуючи коефіцієнт репродукції, група зазначає, що з середини червня він мав стійку тенденцію до зниження. На початку липня (1—10 липня) тримався на приблизно постійному рівні — близько 0.95. За період 10—17 липня коефіцієнт репродукції зріс до 0.99, середньотижневе значення сягнуло 0.97.

Загалом статистика по Україні за останній тиждень демонструє нейтральну тенденцію.

Тому, виходячи з ситуації, Кабінет Міністрів України продовжив адаптивний карантин до кінця літа, а залежно від епідеміологічної ситуації всі регіони України ділитимуть на кілька зон: зелену, жовту, помаранчеву і червону. І в кожній з них діятимуть свої правила: від максимум дозволених до максимум заборонених — аж до заборони громадського транспорту, відвідання шкіл-вишів, відвідання ТРЦ.

ПРІОРИТЕТИ

Вклад українців в освоєння Антарктиди вписано золотими літерами

20 липня чверть століття тому було підписано урядову угоду та меморандум про передачу Україні британської антарктичної станції «Фарадей». Урядову угоду у Лондоні підписали міністр закордонних справ Великої Британії Девід Девіс та Надзвичайний і Повноважний посол України у Великій Британії академік Сергій Комісаренко. А перший директор Центру антарктичних досліджень НАН України академік Петро Гожик зі своїм британським колегою підписав Меморандум про передачу станції Україні.

Передумови

Це був початок триумфального повернення України на шостий континент, до вивчення якого українські вчені, представники різних поколінь і професій доклали багато зусиль — і в роки Радянського Союзу і значно раніше. Адже, якщо брати всю історію відкриття та дослідження Антарктиди, то наші співвітчизники були з найпершими експедиціями — як з одного, так і з другого боку.

Перший українець, який ступив на землю Антарктиди разом з експедицією британця Роберта Скотта до Південного полюсу, — Антон Омельченко. Його правнук і повний тезка — системний механік Антон Омельченко — став учасником 24-ї Антарктичної експедиції України, яка кілька місяців тому повернулася із зимівлі на станції «Академік Вернадський». Керівник цієї експедиції львівський зоолог Ігор Дикий, представляючи Антона Омельченка, сказав: «Ми маємо нову династію. Я бував в експедиції з онуком легендарного Омельченка, тепер попрацюємо з правнуком».

І в експедиції Беллінсгаузена до Антарктиди не обійшлося без українця: учасником її був

Іван Завадовський, в документах якого написано: «козацького роду, з міста Гадяча, полтавський дворянин».

Крок за кроком до мети

Україна мала всі підстави після розпаду СРСР претендувати бодай на одну антарктичну станцію. Адже українці були у складі всіх радянських експедицій з 1956-го року, і вклад їхній був цілком співмірний з російським. Однак Росія оголосила себе єдиною правонаступницею всіх антарктичних станцій Союзу і не поділилася жодною із 12 станцій.

Але й Україна, маючи неабиякі здобутки в дослідженні як північних, так і південних полярних широт, не мала наміру відмовлятися від продовження роботи в Антарктиді. Президент України Леонід Кравчук у липні 1992 року видав указ про участь України в дослідженнях Антарктики. А через місяць Верховна Рада схвалила документи про приєднання України до Антарктичного договору. У жовтні 1993-го було утворено Центр антарктичних досліджень, який згодом став

Українським антарктичним центром.

І треба сказати, усе це сталося дуже доречно і своєчасно. У листопаді 1993-го Великобританія вирішила передати станцію «Фарадей» на острові Галіндез Аргентинського архіпелагу одній з держав, які ще не мали станцій на шостому континенті.

«Ми миттєво провели дослідження — виявилось, що це одна з найкращих станцій Британії, — пригадує академік Сергій Комісаренко. — Я одразу почав проводити зондаж серед британських урядових кіл, як можна було б купити цю станцію, і паралельно написав про цю можливість Президенту України, в МЗС та НАН України».

Дуже символічно, що активну участь у придбанні антарктичної станції для України брав і радник посольства з питань науки Роланд Франко — внук Велико-го Каменяра.

Переговори тривали близько 2 років. Британія хотіла передати станцію лише тій країні, яка мала потенціал для продовження досліджень. Британська станція справді одержала великі здобутки, адже саме тут було відкрито озонову діру, тут тривалий час продовжувались метеорологічні дослідження. Тож британці надіслали кілька делегацій до України, щоб ознайомитися з науковими інститутами.

У серпні 1994 року, Британська антарктична служба запропонувала відрядити на «Фарадей» чотирьох фахівців для вивчення системи забезпечення станції, наукової роботи й апаратури, дизельного господарства і систем зв'язку. У серпні-вересні 94-го якраз відбувалася 23-а сесія Організації країн Антарктичного договору, на якій Україну прийняли до цієї організації. І як ви думаєте, хто мав заперечення з цього приводу? Звичайно, Росія...

У листопаді 94-го фонд «Відродження» надав 12 тисяч доларів на проєкт «Україна повертається в Антарктиду». І тоді перша наша група — у складі чотирьох фахівців — вирушила на «Фарадей», щоб ознайомитися і навчитися обслуговувати станцію і працювати на ній.

Над станцією — український прапор

6 лютого 1996-го — британська антарктична станція стала українською та отримала назву «Академік Вернадський». Ось як згадує цей момент один з учасників першої експедиції Геннадій Міліневський:

«Прощання було трішки сумним. О 18:30 до флагштока піднялися Данкан, Дьюдні, Володя Павлик, Андрій Сидоровський, Женья Гур'янов і я. Під клацання затворів фотокамер із сумом Данкан спустив «Юніон

Джек» — Британський прапор, і потім я підняв наш жовто-блакитний, український. Сталося! 6 лютого 1996 року о 18:45 за місцевим часом Україна стала Антарктичною державою. Результат двох років роботи, нервів і сивини завершений успішно.

Після цього Данкан і Дьюдні поїхали на човні до хатини Ворді і підняли там той самий Британський прапор. Повернулися, коротке прощання, піднялися в гелікоптер і — «Прощайте, хлопці!». Ми залишилися одні.

...Завтра приїде наша третя четвірка, і українська команда почне зимувати повним складом. Британська станція «Фарадей» іде в історію. А нам починати свою».

Українці постійно моніторять одну і ту ж саму акваторію в Антарктиці й таким чином отримують абсолютно унікальні дані: в одних і тих самих місцях було пораховано кількість крило за допомогою ехолотної зйомки, було знято комплекс океанографічних параметрів, взято зразки фітопланктону, зоопланктону, мікробіоти, зразки ДНК.

Серед геофізичних завдань — спостереження за космічною погодою (сонячна активність, магнітні бурі, гігантські грози у верхній тропосфері тощо), стан навколоземної плазми, відбір зразків гірських порід тощо.

У біологів — дослідження антарктичних мікроорганізмів, флори і фауни. Рослинність Ан-

Жінки повернулися в Антарктиду

«Хатина Ворді» — невелика дерев'яна будівля, споруджена на сусідньому з Галіндезом острові Марина, названа на честь першого начальника станції «Фарадей». У хатині раритети довоєнних часів: друкарська машинка, радіостанція, кулінарна книга... Історія перших років освоєння Антарктиди.

«Академік Вернадський». Українська вахта

Британці не розчарувалися, що віддали свою станцію українцям, незважаючи на те, що однією з переваг нашої країни на той час, коли вирішувалося питання, був науково-дослідницький флот (а з тих пір усе розбазарили, і тепер жодного дослідницького судна немає).

Але наші експедиції, як би складно (особливо нинішнього року, коли зміна команд відбулася в лютий карантин) не було, ретельно, відповідально, з науковим азартом, самовіддано і творчо ведуть дослідження, започатковані кілька десятиліть тому.

Йдеться про метеорологічні дослідження (вони безперервно ведуться з 1947 року), впливу змін клімату на льодовики та снігонакопичення; зміни рівня моря, його солоності і температури; стану й динаміки «озонової діри».

тарктиди, антарктичні мохи та лишайники. Фауна значно різноманітніша: учених цікавить і гніздування домініканських мартинів та поморників, і популяція пінгвінів дженту та аделі, і фотоідентифікація китів та касаток...

Наша станція — затишна і комфортна, хоча мережу інтернет, наприклад, провели лише у 2017 році. І тільки 2018 року виділено кошти на модернізацію станції, а торік проведено перший значний ремонт за 23 роки: встановлено нові дизельні двигуни, опріснювач води, системи опалення, ремонтуються дахи, переобладнано медичний кабінет і біологічну лабораторію, проводиться низка інших робіт. Окрім того, тепер на станції встановлено повністю автоматизований метеокомплекс фінського виробництва, дані з якого автоматично онлайн надходять, як метеорологу на станції, так і до Києва.

Адже головне, за чим їдуть науковці — за новими даними, новими знаннями і відкриттями. Станція «Академік Вернадський» — форпост найсучаснішої науки, яку разом з іншими колегами з інших країн творять українці.

Олеся ДЯЧУК
Фото НАНЦ України

Триває переаплата на 2020 рік на газету «Світ»

Передплатний індекс **40744**

в усіх відділеннях зв'язку

Вартість передплати

на три місяці — 34 грн. 56 коп.

на місяць — 11 грн. 52 коп.

Відкрийте свій СВІТ

Голова Наглядової ради —

академік НАН України Борис ПАТОН

Індекс газети «Світ» — 40744

Реєстраційне свідоцтво

КВ №23725-13565ПР від 6 лютого 2019 р.

світ

Адреса редакції:

02000, Київ, вул. Антоновича, 180.

Телефон/ факс 287-82-47

E-mail: svit@ukrintei.ua www.1.nas.gov.ua/svit

Відповідальність за достовірність інформації та

реклами несуть автори та рекламодавці

Редакція не завжди поділяє позицію авторів

публікацій

Зам. 14

Газету віддруковано у ПП «Фірма «Гранмна»